

C/ Nou del teatre, 16
17004 - GIRONA
Tel. 972 22 50 44
www.cinematruffaut.girona.cat
a.e: info@cinematruffaut.com

MEMBRE DE LA XARXA

ALCARRÀS

Alcarràs

Catalunya, 2021

Direcció: Carla Simón

Intèrprets: Jordi Pujol Dolcet,
Anna Otín, Xenia Roset, Albert
Bosch, Ainet Jounou, Josep
Abad, Montse Oró, Carles
Cabós, Berta Pipó

Durada: 120 min

Gènere: drama

Idioma: català

Data d'estrena: 29/04/2022

Un altre estiu meravellós, però en un món crepuscular

Amb una evocació, a través de la mudança de l'experiència personal en ficció, de l'estiu viscut l'any 1993, Carla Simón va lliurar-nos fa cinc anys el seu primer llargmetratge, un film-miracle amb la revelació fulgurant d'un talent que va aportar una de les alegries que, de tant en tant, fan sentir que el cinema català (i en català) es manté viu. Una alegria renovada amb "Alcarràs". A "Estiu 1993", Simón hi recorda i a la vegada imagina la nena que, morts els pares biològics a causa de la Sida, va adaptar-se a la família adoptiva, resident en un poble de la Garrotxa. D'aquí, provinent de Barcelona, la nena entra en contacte amb la naturalesa: una immersió sensorial i fins meravellada, però també inquietant, en la mesura que el bosc o el riu poden sentir-se com un perill. A partir de l'experiència evocada, tot i la seva particularitat relativa al dolor d'una pèrdua del qual la protagonista no n'és del tot conscient a causa de l'edat, la cineasta explora en la infantesa per fer-ne un retrat universal: jugar i convertir-ho tot en un joc, la imaginació, la curiositat, el sentiment d'estranyesa, la necessitat d'afecte, la gelosia, l'entotsolament, una certa crueltat, la mentida per protegir-se, la por a l'abandó, la imitació dels adults, la intuïció dels misteris del món i la percepció màgica. Això mentre hi ha la joia de l'estiu: temps de vacances, de sol i de banys, de festes majors amb balls, gegants i capgrossos.

El cas és que Carla Simón va passar part dels seus següents estius d'infantesa (i no només d'aquest període) en un altre poble, Alcarràs, d'on és originària la seva mare adoptiva, Paquita, que a la localitat garrotxina de Les Planes se'n va fer càrrec del bar de la piscina. Al poble d'El Segrià, Simón va veure com una branca familiar hi treballava la terra i collia préssecs a l'estiu. Passat el temps, una altra mort, la del seu avi (padrí) per part de la mare adoptiva, és a l'origen del seu segon llargmetratge, que també, doncs, està ambientat en el món rural, però en relació amb una família pròpiament pagesa. Tenint presents els oncles d'Alcarràs, es va plantejar la continuïtat (si és que n'hi pot haver) d'unes formes de vida lligades al cultiu familiar d'unes terres:

El món, doncs, dels petits pagesos, amb dificultats de supervivència perquè els fruits de les seves collites són mal pagats pels intermediaris en un mercat globalitzat en què han de competir amb una producció encara més barata a costa d'un treball pròxim a l'esclavitud, o perquè els grans propietaris volen engolir-los, si no és que les terres que cultiven són susceptibles d'una reconversió urbanística o d'un aprofitament que pot resultar més rendible, com ara la instal·lació de plaques solars, dit això últim en relació amb les circumstàncies exposades a "Alcarràs". Aquest món, a més abandonat o insuficientment protegit per l'administració pública, fa temps que està amenaçat de desaparició. En tot cas, "Alcarràs" ho reflecteix en un estiu (un altre estiu) del present en què una família (els Solé) afronta la nova collita de préssecs, que serà l'última just abans que hagi de deixar unes terres llargament cultivades que el terratinent Pinyol va cedir (no pas donar-les per no deixar de ser-ne l'amo) a un Solé com a recompensa per haver-lo amagat durant la guerra civil. No hi cap paper que en deixi constància. D'aquí, per molt que l'avi Solé invoqui que el seu pare va rebre les terres amb un acord de paraula, aquesta no té cap mena d'importància per l'hereu Pinyol, que les té destinades a la instal·lació de les plaques solars que, com a negoci amb futur, van propagant-se per la zona.

Creant-se un fil de continuïtat amb "Estiu 1993", "Alcarràs" comença amb unes criatures (Iris, la nena encarnada per Ainet Jounou, que enamora a tothom; i els seus cosins, Pere i Pau: Isaac i Joel Rovira) jugant dins d'un Citroën dos cavalls atrotinats: imaginem que és una nau especial fins que n'han de sortir perquè una grua vol endur-se el cotxe. Corren per donar l'avis a la família, que, sense papers de les terres, sap que haurà d'abandonar-les. El món de la infantesa, amb els seus jocs i la seva imaginació, es fa present de nou, doncs, i d'una manera molt viva en el cinema de Carla Simón; però el punt de vista es diversifica, procurant mantenir un equilibri, en diferents personatges relatius a les edats de la vida. No és que aquestes no estiguin

representades a "Estiu 1993", però l'estructura coral d'"Alcarràs" fa que, amb un guió de filigrana llargament treballat durant la gestació de la pel·lícula, puguem seguir la diferent reacció i evolució de sis personatges davant d'una circumstància familiar que exemplifica una de col·lectiva. Hi ha el padrí Rogelio, encarnat amb una sobrietat melancòlica per Josep Abad; el seu fill Quimet, que, interpretat pel pagès Jordi Pujol Dolcet, està enrabiàt per haver de deixar les terres; l'esposa de Quimet, la Dolors assumida per la mestra Ana Otín, amb un caràcter ferm i a la vegada temperat; i tres fills de la parella: Roger (Albert Bosch, un jove pagès que ho vol continuar sent i que estudia mecànica per arreglar la maquinària per treballar el camp; això mentre que el seu personatge també vol seguir l'ofici mentre que el pare vol que estudiï per tenir una altra), Mariona (una adolescent, excel·lentment interpretada o "viscuda" per Xènia Roset, amb el sentiment d'estranyesa i les inseguretats pròpies de la seva edat) i l'esmentada Iris, una nena imaginativa i xerrapeta. Sense que ocupin la centralitat del relat, hi ha més personatges significatius, que acaben de complementar les actituds davant d'un canvi ineludible que, sense jutjar-les, s'exposen als espectadors; s'hi enrabiïen, no s'ho acaben de creure i mantenen inútilment l'esperança, procuren adaptar-se a la nova situació (sotmetent-se, si es vol dir així, a les directrius del propietari que els fot fora sense escrúpols) i, pel que fa a la mainada, continuen jugant (fins i tot quan recullen els préssecs) gaudint de l'estiu. Aquests altres personatges són les filles de Rogelio i germanes de Quimet: Glòria (que fa una vida força al marge de la família i que és interpretada per l'única actriu professional del film: Berta Pipó, germana de Carla Simón Pipó) i Nati/Montse Oró; també el marit d'aquesta última, Cisco/Carles Cabós (la parella entra en conflicte amb la família quan decideix acordar-se als "nous temps") i els seus fills. Pinyol és mostrat a una certa distància, com una figura quasi invisible que mou els fils, mentre que s'hi fan presents immigrants africans (treballadors temporers, sense que el film incideixi en aquesta possible línia argumental) i apareixen moltes altres persones, com ara als actes de la festa del poble: Simón aconsegueix captar de nou un esperit popular (aquell que, malgrat tot, encara resta) sense caure de cap manera en el folklorisme. Tots els intèrprets, a excepció de Berta Pipó, van ser triats en un càsting pel qual van passar 9.000 persones. De tots, des dels protagonistes fins als figurants, no només pot dir-se que semblen ben triats, sinó que, sense que cap gest xerriqui, estan excepcionalment dirigits, com si no es notés que ho estan: abans, sobretot amb els protagonistes, hi va assajar llargament i va fer que convisquessin com si fossin realment una família. Igualment, com si assistíssim a un nou miracle dins del cinema de Simón, no es nota la construcció del guió, que la cineasta va escriure en estreta complicitat amb un seu amic, Arnau Vilaró, nascut a Bellvís, al Pla d'Urgell, que limita amb El Segrià. El cas és que sembla com si la vida hagués fluït davant d'una càmera atenta i expectant darrere de la qual hi ha una mirada capaç de "revelar l'aspecte poètic dels éssers i les coses", tal com, fa un segle, Jean Epstein va definir la capacitat

essencial del cinema.

El cineasta Olivier Assayas ha exposat la idea que hi ha els cineastes del "control" (obsessionats a dominar-ho tot en el procés de creació, no permeten que el món s'hi filtri a través de l'atzar) i els de l'abandó, que s'obren al món tal com és i així als seus enigmes, les seves imperfeccions i també la seva bellesa. Carla Simón és de les cineastes que demostra que es pot transitar entre el control i l'abandó. Amb un desenvolupament argumental definit i tot un treball d'elaboració, les escenes estaven escrites, però amb la idea de deixar espai perquè aparegués una cosa inesperada a través de la persona que, transformant-se, palpita en el personatge: una rialla espontània, una altra manera de dir les frases o fins a una expressió afegida, una mirada perduda, uns ulls que s'humitegen. D'aquí, la impressió de "veritat" que transmet aquesta pel·lícula que testimonia un món crepuscular que sembla condemnat a desaparèixer: De fet, el cinema registra alguna cosa que ha passat davant la càmera i, sobretot quan es fa amb aquesta consciència, es converteix en una forma de memòria. Tanmateix, potser per la sensibilitat davant de l'inesperat, el film no s'impregna d'una nostàlgia sentimental, sinó que capta moments de pura vida: aquella caragolada familiar (on hi palpiten moltes tensions) seguida d'un moment de collita de préssecs, banys a la piscina i d'una "representació infantil" en què, de sobte, arriba una gran emoció quan l'Iris, el padrí i la Mariona (o l'Ainet Jounou, en Josep Abad i Xènia Roset) canten una variant de les tradicionals "Cançons del pandero" amb lletra adaptada per Simón i Vilaró: "Si el sol fos jornalero, no matinaria tant. Si el marquès hagués de batre, ja ens hauríem mort de fam. Jo no canto per la veu, ni a l'alba, ni al nou dia, canto per un meu amic que per mi ha perdut la vida (...) Canto per la meua terra, terra ferma, casa amada". Només per aquesta epifania, "Alcarràs" ja es faria digna de memòria i d'agraïment.

Sense caure en l'esteticisme, és una pel·lícula plena de bellesa. I, sense ser discursiva, és un acte de resistència. La seva existència sembla haver despertat una sensibilitat pel que fa a la situació de la petita pagesia; tanmateix, l'experiència ens recorda que el cinema ens canvia a nosaltres, però que el seu poder és escàs per canviar el curs de certes coses. El cas és que essent una pel·lícula a contracorrent de l'homogeneïtat cultural, també és dipositària d'una memòria igualment amenaçada: aquella transmesa per les cançons populars, pels relats i les llegendes orals (aquella història de la marquesa que va arruïnar-se perquè només volia menjar el moll de l'os de les costelles dels xais, substituïts per vaques, i que va descobrir massa tard que bo que és el pa amb nous) i fins per la manera pròpia de parlar una llengua. No sabem si ajudarà a mantenir-la viva, però almenys s'hi conservarà en allò que s'hi veu i s'hi escolta. Gràcies

Imma Merino i Serrat

Col·lectiu de Crítics de Cinema de Girona